

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE
2023-09-01

Ärendenummer
NV-05015-23

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över förordning om ändring i förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät (KN2023/03470)

Sammanfattning

- Naturvårdsverket avstyrker förslaget om ändring i förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät. Vi saknar en beskrivning av hur förslaget påverkar utbyggnaden av kraftsystemet och i förlängningen även uppfyllandet av Sveriges klimatmål.
- Naturvårdsverket bedömer att förslagets konsekvensanalys är otillräcklig på så sätt att det inte går att urskilja om utbyggnadstakten av utsläppsfri elproduktion riskerar att bli lägre än om förslaget inte genomförs.
- Naturvårdsverket saknar en beskrivning av de långsiktiga konsekvenserna för möjligheten att tillgodose det framtida elbehov som elektrifieringen medför och därmed, i förlängningen, att försämra Sveriges möjligheter att nå uppsatta klimatmål. Det går därför inte att överblicka förslagets samlade konsekvenser.
- Enligt Naturvårdsverkets bedömning riskerar förordningsändringen leda till att vindkraftsprojektörerna i högre grad hänvisas till land och mer kustnära projekteringsområden, där också intressekonflikterna med bland annat natur- och friluftsvärden generellt är större.
- Avvägningen mellan den havsbaserade vindkraftens högre kostnader och kraftslagens lägre miljöpåverkan saknas i underlaget vilket också bidrar till att Naturvårdsverket avstyrker förordningsändringen.

Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl

Naturvårdsverket avstyrker förslaget om ändring i förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät. Vi saknar en beskrivning av hur förslaget påverkar utbyggnaden av kraftsystemet och i förlängningen även uppfyllandet av Sveriges klimatmål.

En förutsättning för att nå de uppsatta klimatmålen som beslutats av både EU och Sveriges riksdag är att utsläppstunga sektorer elektrifieras. Elektrifieringen av dessa sektorer kan komma att kräva stora mängder utsläppsfri elproduktion som dessutom måste tillföras elsystemet relativt skyndsamt. Havsbaserad vindkraft har potential att tillföra stora energimängder till framtidens energisystem.

Villkoren för att ansluta havsbaserad vindkraft till elnätet avgör både hur mycket havsbaserad vindkraft som kommer byggas och i vilket takt utbyggnaden kommer ske. Det är viktigt att säkerställa att förslaget inte bromsar utvecklingen mot en fossilfri industri och transportsektor. Naturvårdsverket bedömer att förslagets konsekvensanalys är otillräcklig på så sätt att det inte går att urskilja om utbyggnadstakten av utsläppsfri elproduktion riskerar att bli lägre än om förslaget inte genomförs.

Naturvårdsverket saknar en beskrivning av de långsiktiga konsekvenserna för möjligheten att tillgodose det framtida elbehov som elektrifieringen medför och därmed, i förlängningen, att försämra Sveriges möjligheter att nå uppsatta klimatmål. Det går därför inte att överblicka förslagets samlade konsekvenser.

Naturvårdsverket har tidigare i samband med remissvar gällande promemorian ”Minskade anslutningskostnader för elproduktion till havs (I2020/02973)” ställt sig positiva till att ge Svenska kraftnät i uppdrag att bygga ut anslutningspunkter till havsbaserad kraftproduktion. Naturvårdsverket bedömer fortfarande att detta kan underlätta för utbyggnaden av havsbaserad vindkraft och ser därför att den föreslagna ändringen riskerar att få negativa konsekvenser för utbyggnadstakten.

Enligt Naturvårdsverkets bedömning riskerar förordningsändringen leda till att vindkraftsprojektörerna i högre grad hänvisas till land och mer kustnära projekteringsområden där intressekonflikterna och graden av påverkan på naturvärden, friluftsliv och närboende är större, samtidigt som möjligheterna att få kommunal tillstyrkan till dessa projekt visat sig svår. Dessa aspekter bör också vägas in i bedömningen av vad som bidrar till en hållbar utbyggnad. Vid en förordningsändring kan det således krävas andra åtgärder, prioriteringar eller ekonomiska incitament för att den havsbaserade vindkraften ska ges möjlighet att bidra till att fylla utbyggnadsbehovet och tillgodose framtida elanvändning då den bidrar till en lägre grad av mål- och intressekonflikter än motsvarande utbyggnad skulle orsaka på land och längs kusterna.

Samtidigt är havsbaserad vindkraft dyrt jämfört med andra förnybara kraftslag och stödet har av bland annat Energimyndigheten bedömts vara ineffektivt utformat. (Enligt Energimyndighetens rapporter *Havsbaserad vindkraft - En analys av samhällsekonomi och marknadspotential* ER 2017:3 och *Slopade anslutningskostnader för havsbaserad vindkraft*. ER 2018:6). Enligt nuvarande ordning skulle anslutningskostnaderna belasta Svenska kraftnäts nätkunder och i slutändan producenter och förbrukare.

Avvägningen mellan den havsbaserade vindkraftens högre kostnader och kraftslagets lägre miljöpåverkan saknas i underlaget vilket också bidrar till att Naturvårdsverket motsätter sig förordningsändringen. Därtill är förslagets konsekvensanalys otillräcklig på så sätt att det inte går att urskilja om utbyggnadstakten av utsläppsfri elproduktion riskerar att bli lägre om förslaget inte genomförs. Därmed går det inte att överblicka förslagets samlade konsekvenser.

Om regeringen väljer att inte genomföra förordningsändringen bedömer Naturvårdsverket att det kan finnas skäl att pröva stödet mot EU:s statsstödsregler, eftersom regeringen och Svenska kraftnät har gjort olika bedömningar i frågan.

Naturvårdsverket bedömer emellertid att det även efter en eventuell förordningsändring kommer vara möjligt för Svenska kraftnät att bygga ut ett transmissionsnät för el i Sverige och förbindelser med elnät i andra länder

baserat på samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar” (enligt Svenska kraftnäts instruktion 3 § 1 pkt.).

Naturvårdsverket vill avslutningsvis anför att kapitalintensiva investeringar som elproduktionsanläggningar kräver stabila och långsiktiga villkor.

Naturvårdsverket har i rapporten *Underlag till regeringens kommande klimathandlingsplan och klimatredovisning* (NV-08102-22) framfört att inriktningen för elsystemets utveckling behöver bli långsiktig och stabil för att elektrifieringen av industrin och transportsektorn inte ska tappa fart. I rapporten efterlyste vi långsiktiga, ambitiösa och förutsägbara spelregler för elsystemets utveckling. Den föreslagna förordningsändringen tillsammans med andra ändringar på elmarknaden skapar en ryckighet i villkoren, vilket kan påverka investeringsviljan i elproduktionsanläggningar negativt, även för andra kraftslag än havsbaserad vindkraft. Därmed försämras möjligheten att elektrifiera utsläppstunga sektorer i samhället.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Björn Risinger efter föredragning av avdelningschefen Marie Uhrwing.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit enhetschef Kerstin Åstrand och handläggarna Johan Leymann, Lena Odeberg, Johan Stensson samt Johanna Enberg.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Björn Risinger

Marie Uhrwing

Kopia till:
kn.e.remissvar@regeringskansliet.se